

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE „VASILE PÂRVAN”

MATERIALE
ȘI
CERCETĂRI
ARHEOLOGICE

SERIE NOUĂ
IX

2013



EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
BUCUREȘTI, 2013

Colegiul de redacție

PROF. DR. ALEXANDRU BARNEA (Universitatea București), **DR. SANDA BALESCU** (Université des Sciences et Technologies de Lille, Laboratoire de Préhistoire et Quaternaire, CNRS), **PROF. DR. CLIVE BONSALE** (University of Edinburgh), **PROF. DR. NIKOLAUS BOROFFKA** (Deutsches Archäologisches Institut – Eurasien Abteilung, Berlin, Germany), **DR. GH. I. CANTACUZINO** (Institutul de „Arheologie Vasile Pârvan” București), **DR. UWE FIEDLER** (Berlin), **DR. RADU HARHOIU** (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București), **DR. ANNIE RENOUX** (Université du Maine, Le Mans), **PROF. DR. ERIK TRINKAUS** (Department of Anthropology, Washington University), **PROF. DR. ALAIN TUFFREAU** (Université des Sciences et Technologies de Lille, Laboratoire de Préhistoire et Quaternaire), **ACAD. ALEXANDRU VULPE** (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București).

Comitetul de redacție

ROXANA DOBRESCU – redactor-șef

ADRIAN IONIȚĂ – redactor-șef adjunct

IRINA ACHIM, ADINA BORONEANȚ, ADRIAN DOBOȘ, LIANA OȚA, ADRIANA PANAITE, DANIEL SPÂNU, VLAD VINTILĂ ZIRRA – membri

LILIANA ZAHARIA – secretar de redacție

Redactor Editura Academiei Române: **ADRIAN MIRCEA DOBRE**

Tehnoredactor Editura Academiei Române: **DOINA STOIA**

Revista se poate procura contracost la sediul EDITURII ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, 050711, București, România; tel. 4021-318 8146, 4021-318 8106, Fax 4021-318 2444, e-mail: edacad@ear.ro.

ORION PRESS IMPEX 2000 S.R.L., P.O. Box 77-19, sector 3, București, România, Tel./Fax: 4021-610 6765, 4021-210 6787, Tel.: 0311 044 668, e-mail: office@orionpress.ro.

S.C. MANPRES DISTRIBUTION S.R.L., Piața Presei Libere, nr. 1, Corp B, Etaj 3, Cam. 301–302, sector 1, București, România, tel./fax: (4021) 314 6339, e-mail: abonamente@manpres.ro, office@manpres.ro, www.romanianjournals.com.

DEREX COM S.R.L., e-mail: derex_com@yahoo.com

Orice corespondență se va trimite Colegiului de redacție pe adresa: str. Henri Coandă 11, 010667 București, tel./fax 4021 212 88 62. și redactie_iab@yahoo.com

Normele de redactare a manuscriselor și lista abrevierilor folosite în revistă sunt în general aceleași ca în celelalte publicații ale Institutului de Arheologie. În măsura în care vom elabora alte norme, ne obligăm să le publicăm în numărul următor.

© 2013, EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

SUMAR

ALAIN TUFFREAU, ROXANA DOBRESU, SANDA BALESCU, MĂDĂLIN CORNEL VĂLEANU, Boinești (département de Satu-Mare), Moustérien, Aurignacien et processus taphonomiques	7
ALEXANDRU CIORNEI, Petrografia silicolitelor din siturile Paleoliticului superior de pe Valea Dunării. Caracteristici și proveniență	41
MIHAI GLIGOR, MARIANA ROȘU, CĂLIN ȘUTEU, New Evidence on Burial Practices in Petrești Culture	67
CAMELIA-MIRELA VINTILĂ, CARMEN PAVEL, MARIAN NEAGU, Noi aspecte ale plasticii antropomorfe descoperite la Dunărea de Jos.....	83
ALIN FRÎNCULEASA, BIANCA PREDA, OCTAV NEGREA, ANDREI DORIAN SOFICARU, Cercetări arheologice în cimitirul din epoca bronzului târziu de la Câmpina (jud. Prahova) – campaniile 2011 și 2012	97
DANIEL SPÂNU, Fibule „de tip hibrid”?	145
MIRCEA DABÎCA, Noi cercetări arheologice în partea de sud a cetății Histria. Campaniile 2003–2009	157
ALEXANDRU BĂDESCU – Amfore orientale de tip Kapitän II descoperite la <i>Histria</i> în Sectorul <i>Basilica extra muros</i>	189
ANNAMARIA DIANA, MIHAI MEȘTER, Meeting an Early Medieval Community: A Preliminary Analysis of the Human Skeletal Remains from the Jucu Cemetery (Cluj-Napoca, Romania)	3; ;
BOGDAN CIUPERCĂ, ANDREI MĂGUREANU, EUGEN PAVELEȚ, DORIN SÂRBU, Cercetări arheologice în Curtea Domnească de la Târgșoru Vechi	219
RADU-ALEXANDRU DRAGOMAN, MIHAI FLOREA, Preambul la o cercetare arheologică a fostei colonii de muncă forțată din perioada comunistă de la Poarta Albă, România.....	231

RECENZII

Laurent Carozza, Cătălin Bem, Cristian Micu (eds.), <i>Société et environnement dans la zone du Bas Danube durant le 5^{ème} millénaire avant notre ère</i> , Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2011, 413 p. (Cristian Eduard Ștefan)	243
Abrevieri	245

SOMMAIRE

ALAIN TUFFREAU, ROXANA DOBRESU, SANDA BALESCU, MĂDĂLIN CORNEL VĂLEANU, Boinești (département de Satu-Mare), Moustérien, Aurignacien et processus taphonomiques	7
ALEXANDRU CIORNEI, Petrografia silicolitelor din siturile Paleoliticului superior de pe Valea Dunării. Caracteristici și proveniență.....	41
MIHAI GLIGOR, MARIANA ROȘU, CĂLIN ȘUTEU, New Evidence on Burial Practices in Petrești Culture	67
CAMELIA-MIRELA VINTILĂ, CARMEN PAVEL, MARIAN NEAGU, Several antropomorphic figurines found during the excavations on the Vidra tell	83
ALIN FRÎNCULEASA, BIANCA PREDĂ, OCTAV NEGREA, ANDREI DORIAN SOFICARU, Archaeological research in the Bronze Age cemetery at Câmpina (Prahova county) – campaigns 2011 și 2012.....	97
DANIEL SPÂNU, Fibule „de tip hibrid”?	145
MIRCEA DABÎCA, Les principaux résultats des fouilles menées entre 2003 et 2009 à Histria, dans le périmètre du Secteur sud	157
ALEXANDRU BĂDESCU – Amphoras Kapitän II discovered at Histria, in extra muros Basilica	189
ANNAMARIA DIANA, MIHAI MEȘTER, Meeting an Early Medieval Community: A Preliminary Analysis of the Human Skeletal Remains from the Jucu Cemetery (Cluj-Napoca, Romania)	3; ;
BOGDAN CIUPERCĂ, ANDREI MĂGUREANU, EUGEN PAVELEȚ, DORIN SÂRBU, Archaeological research Cercetări arheologice în Curtea Domnească de la Târgșoru Vechi.....	219
RADU-ALEXANDRU DRAGOMAN, MIHAI FLOREA, Preamble of planned archaeological research in the former forced labor camp from the communist period at Poarta Albă, Romania	231

COMPTE-RENDUS

Laurent Carozza, Cătălin Bem, Cristian Micu (eds.), <i>Société et environnement dans la zone du Bas Danube durant le 5^{ème} millénaire avant notre ère</i> , Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2011, 413 p. (Cristian Eduard Ștefan)	243
Abréviations	245

Noi cercetări arheologice în partea de sud a cetății Histria. Campaniile 2003–2009

MIRCEA DABÎCA*

Mots-clés : Histria, Secteur Sud, extra-muros, plateforme, shiste, installation portuaire, incinte, sable.

Résumé : Cette contribution porte sur les principaux résultats des fouilles menées entre 2003 et 2009 à Histria, dans le périmètre du *Secteur sud*. Une première partie est dédiée à la présentation des découvertes sur le terrain à proximité de la *Tour K extra muros* du Secteur sud. L'information la plus significative qui se dégage suite à la recherche archéologique de cette zone spécifique de la cité grecque d'Histria est l'identification d'une plateforme réalisée en pierre roulée, le schiste vert, ayant une déclivité modérée vers le Sud. L'auteur reconnaît cet agencement anthropique tel qu'installation portuaire ou bien comme une infrastructure d'accotement dont la pleine période d'utilisation semble correspondre à la dernière étape de fonctionnement de la zone portuaire d'Histria (VI–VII apr. J.-C.).

La seconde partie de cette contribution traite la problématique de *l'enceinte romaine du Haut-Empire*. La reprise des fouilles dans ce secteur de la ville romaine d'Histria a eu comme but l'exploration archéologique systématique de l'aire située à l'extrémité sud de ce système défensif. L'objectif majeur des recherches de terrain était d'abord de déterminer le trajet exact de la muraille dans le périmètre sud de la ville, ainsi que la relation entre ce monument emblématique de la cité et la zone portuaire susceptible d'être située au sud de l'habitat urbain d'Histria.

Cuvinte-cheie: Histria, Sector Sud, extra-muros, platforme, sist, amenajare portuară, incintă, nisip.

Rezumat: Articolul de față prezintă rezultatele cercetărilor arheologice efectuate în perioada 2003–2009, în **Sectorul Sud** al cetății Histria. Prima parte cuprinde descoperirile arheologice din punctul **Turnul K-extra-muros**, unde au fost surprinse două faze ale unei platforme antropice din piatră rulată cu panta spre sud. Construcția identificată este în opinia autorului *o amenajare portuară sau un punct de acostament, probabil din ultima etapă de funcționare a zonei portuare histriene (secolele VI–VII p. Chr.)*. În partea a doua a articolului sunt prezentate rezultatele cercetărilor întreprinse în zona **Incintei romane timpurii**. Investigațiile arheologice au fost reluate, în acest punct, în vederea verificării unei informații mai vechi, conform căreia incinta, pe partea sudică, se pierde în nisip. Rezultatele obținute demonstrează că aceasta se termină constructiv, cu un capăt organizat, aflat pe marginea țărmului antic din perioada romană timpurie.

În anul 2003 a început cercetarea de teren a zonei situate la vest de turnul de colț K al incintei romane târzii de la Histria (pl. 1), inițial în cadrul unei colaborări cu sectorul *Basilica Pârvan*, condus de dr. Mircea V. Angelescu. Această nouă cercetare arheologică (devenită între timp un sector de sine-stătător, condus de Mircea Dabîca: **Sectorul Sud, Turnul K – Extra-muros** – pl. 2/1) a fost motivată de necesitatea verificării în teren a unei ipoteze de lucru emise cu ocazia cercetărilor întreprinse de Mircea V. Angelescu și colaboratorii săi în zona de sud-est a cetății romane târzii, ipoteză care va fi expusă în cele ce urmează.

Ca urmare a identificării unei a treia plinte sub faza B (datată în epoca Dioclețian – Constantin cel Mare) a incintei romane târzii (pl. 2/2), ne-am pus întrebarea dacă nu cumva plinta scoasă la lumină este un traseu mai vechi de zid refolosit în momentul construirii fazei B a incintei. Ar trebui adăugat și faptul că între fazele A (datată în vremea împăratului Probus) și B (încadrată cronologic în vremea împăraților Dioclețian – Constantin cel Mare) ale zidului de incintă roman târziu, în zona afectată astăzi sectorului de cercetare *Basilica Pârvan*, distanța dintre cele două trasee ale zidurilor de incintă este din ce în ce mai mică, până la estomparea sa totală și convergența perfectă a traseelor celor două opere defensive. O primă variantă de interpretare a acestei realități din teren ar fi aceea că în momentul ridicării fazei B era cunoscută existența unui zid mai vechi care ulterior a fost refolosit.

Pentru a se verifica validitatea ipotezei mai sus enunțate, s-a considerat necesară explorarea arheologică a zonei situate extra-muros la vest de turnul de colț K, în încercarea de a identifica un presupus zid mai vechi de incintă (posibil închiderea pe sud

* Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române, București; e-mail: mdabica@yahoo.com

a incintei romane timpurii, sau de ce nu, un zid datând din epoca greacă), zid care în mod logic ar fi trebuit să-și continue traseul spre vest trecând și prin acest perimetru.

În vederea atingerii obiectivului științific fixat, a fost practică secțiunea arheologică S1 (pl. 3/1) (19 x 1,5 m.) orientată nord-sud, perpendiculară pe obiectivul căutat, lângă baza turnului de colț K. După descoperirea celor două plinte ale turnului, a fost pusă în evidență (pl. 3/2-3) substructura turnului K realizată dintr-o rețea tip grilaj de bărne de lemn (aflate într-o stare de conservare relativ bună) și din dale mari de piatră (în partea de sud a turnului). Această rețea (pl. 4/1-5; pl. 5/1-2), alcătuită din două părți distincte, dar apropiate, este așezată pe un strat de nisip aproape pe toată lungimea ei, mai puțin în partea de sud a turnului (pl. 5/3-6) unde între bărne și nisip au fost identificate patru dale mari de piatră, orientate aproximativ est-vest (pl. 6/1-2). Descoperirea celor patru dale din piatră ne-a determinat inițial să credem că acestea făceau de fapt parte din structura fazei mai vechi a zidului de incintă.

În campania arheologică 2004, au fost practicate două secțiuni de verificare S2 (4 x 1,5 m) și S3 (4 x 1,5 m), situate la un metru vest de S1, sonde care însă nu au mai confirmat continuarea spre vest a dalajului de piatră pomenit mai sus. Inexistența oricărei evidențe arheologice care să conducă la concluzia că elementele arhitecturale descrise mai sus făceau parte dintr-un sistem constructiv anterior (zid), a permis constatarea că acestea aveau doar rolul de a consolida suplimentar terenul cu o structură geologică improprie unei construcții defensive de anvergură de la colțul sudic al turnului de colț K al incintei romane târzii (zona indicată este una cu puternice depuneri aluvionare, rezultate ca urmare a retragerii apelor mării).

În anul 2005 s-a continuat verificarea ipotezei acestui probabil traseu de incintă înspre vest prin realizarea altor secțiuni arheologice S4 (23 x 1,5 m), S5 (20 x 1,5 m), S6 (22 x 1,5 m) la aproximativ 17 m de turn, însă într-o zonă afectată, așa cum am constatat ulterior, de depunerile de pământ din vechile săpături și de lucrările de restaurare și conservare ale incintei romane târzii din anii '70 ai secolului trecut. Explorarea perimetrului indicat a fost motivată și de necesitatea verificării rezultatelor unor prospecțiuni magnetometrice realizate anterior în această zonă¹, care s-au dovedit a fi neconcludente.

În campania arheologică din anul 2006, a fost deschisă secțiunea arheologică S7 (20,5 x 1,5 m)

(pl. 7), secțiune aflată mult spre vest în raport cu zona anterior cercetată, la aproximativ 55 m distanță de Turnul de colț K al incintei romane târzii. În partea de sud a acestei secțiuni, într-o primă etapă a cercetării, a fost pusă în evidență o situație arheologică care se prezenta astfel: la adâncimea de 1,30 m față de nivelul actual de călcare a fost identificată o platformă de pietre, care se prezenta sub forma unui strat compact realizat din șist verde, ce descria o pantă de 20° spre sud, mărginită în aceeași direcție de o groapă de demantelare și de un strat compact de nisip (pl. 8/1-2). În extremitatea nordică a aceleiași secțiuni, au fost descoperite și două ziduri denumite convențional Z 1 și Z 2², al căror traseu a fost verificat printr-o mică secțiune – caseta S 8 (4 x 2 m) (pl. 7) – amplasată paralel cu S 7 și aflată la doar un metru distanță spre vest.

În campania arheologică din 2007, verificând situația arheologică conturată în anul precedent, a fost scoasă la lumină o amenajare pe care până la proba contrarie am putea-o considera o instalație portuară sau un punct de acostament, datând probabil din ultima etapă de funcționare a zonei portuare histriene. Astfel, au fost practicate (pl. 7) trei noi secțiuni arheologice de verificare (S 9, S 10, S 11) și a fost reluată săpătura în S 7. Aici trebuie menționat faptul că, pe o distanță de 22 m, această amenajare (orientată est-vest) a fost identificată în toate cele patru secțiuni orientate nord-sud, ceea ce ne-a determinat să credem că ea se întinde pe o suprafață și mai vastă, atât spre vest, cât și spre est; lipsesc deocamdată indiciile care să valideze extinderea acestei platforme spre sud, cercetarea de teren fiind mult îngreunată în acest perimetru de pânza freatică aflată foarte aproape de suprafață.

În S 9 (pl. 7) (15 x 1,5 m, amplasată la o distanță de cinci metri vest de S 7), la adâncimi cuprinse între 1,20 / 1,68 m a fost identificat un nou segment din platforma descrisă anterior, având o înclinare mai puțin accentuată, de numai 10° spre sud și a cărei extindere am putut-o pune în evidență până în extremitatea sudică a secțiunii. Ca și amenajările similare descrise mai sus, această platformă este mărginită de un șanț de demantelare clar conturat, iar la nord de acesta a fost pus în evidență un strat compact de nisip (pl. 9/1-6; pl. 10.2). Analizând această situație arheologică și conturându-se mai clar ideea unei posibile amenajări portuare, a fost reluată cercetarea în secțiunea S 7 (pl. 7), unde după îndepărtarea unui strat compact de nisip, a fost identificată continuarea platformei

¹ Anghel 2007, p. 13-15.

² Pe baza criteriilor stratigrafice, aceste două structuri constructive pot fi încadrate cronologic în perioada romană târzie.

de pietre care cobora în pantă accentuată până în capătul sudic al secțiunii³. La fel ca și în cazul amenajării din secțiunea S9, platforma reperată în secțiunea S7 era mărginită la nord de un alt șanț de demantelare bine conturat, iar la nord de șanțul de demantelare se afla un strat de nisip (pl. 8/3–6; pl. 10/1).

În S 10, (14 × 2 m), la cinci metri vest de S 9, au fost puse în evidență două faze ale acestei amenajări portuare (pl. 7). Mai precis, situația arheologică descoperită face plauzibilă ipoteza reparării platformei nr. 1 (–1,25 / –1,58 m; cu o pantă de 12°) la un moment istoric încă greu de precizat (foarte probabil cândva în a doua jumătate a secolului VI p.Chr.), aceasta fiind suprapusă de platforma nr. 2 (–1,00 / –1,48 m; cu o pantă de 14°), de care o separă mai multe straturi de nisip (pl. 11/1–4; pl. 12/1–2). Materialul ceramic (în mare parte rulat și amestecat, la fel ca în celelalte secțiuni – fragmente ceramice preponderent romane târzii) descoperit pe aceste două faze ale amenajării portuare ar putea să ofere după o analiză mai amănunțită o datare de mai mare acuratețe a celor două momente de funcționare ale prezumtivei instalații portuare⁴.

O descoperire remarcabilă în această secțiune arheologică o reprezintă o monedă de aur, mai exact un *solidus* de la Theodosius al II-lea (408–450). Moneda (pl. 11/5–6) a fost descoperită la mică adâncime (–0,32 m), în extremitatea sudică a secțiunii (la o distanță de 0,61 m față de profilul sudic și 0,72 m față de profilul estic), într-un context arheologic nerelevant (într-un strat de pământ negru afânat, foarte probabil o depunere modernă). Chiar și în absența unui context arheologic foarte explicit, această descoperire monetară este importantă în sine, așa cum o demonstrează și analiza realizată de numismatul Th. Isvoranu⁵ de la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, analiză din care rezultă că este vorba despre un *solidus* emis la Constantinopol între anii 408–419 (*DOC – LRC*) sau anii 408–420 (*RIC X*), de officina θ. Moneda are greutatea de 4,34 g și un diametru de 20,5 mm. Pe avers este reprezentat bustul cuirasat al

împăratului Theodosius al II-lea din față. Capul (cu coif cu panaș și diademă de perle) este ușor întors spre dreapta. În mâna dreaptă ține o lance rezemată pe umăr, iar în mâna stângă un scut. Pe revers se află Constantinopolis tronând, care ține în mâna dreaptă un sceptru, iar în mâna stângă un glob surmontat de Victoria care îi oferă cununa.

Ridicările topografice⁶ realizate anual au permis observația că platformele realizate din pietre rulate (preponderent șisturi verzi) se întind pe o distanță considerabilă spre vest (pl. 7), dar existența lor la est se cerea confirmată prin extinderea cercetării în această zonă. Astfel, și de această dată, după un plan sistematic⁷, la cinci metri est de S 7, a fost realizată o nouă secțiune arheologică, S 11 (12 × 1,5 m) (pl. 7). În noul perimetru cercetat a fost pusă în evidență continuarea spre est a platformei de pietre, la adâncimea de 1,15 / 1,38 m și cu o pantă de 23°. Însă spre deosebire de situația din S 7 și S 9, în S 11, ca și în S 10, nu au mai fost identificate în cursul cercetării șanțuri de demantelare, singura fază a platformei de pietre rulate identificată fiind delimitată la nord doar de un strat compact de nisip (pl. 13/1–6; pl. 15/1).

Începând cu campania arheologică din 2008, cercetarea de teren în **Sectorul Sud** al cetății greco-romane Histria s-a axat pe două obiective principale. Primul dintre acestea a fost reprezentat de continuarea dezvelirii în suprafață, în zona *Turnul K – extra-muros*, a presupusei amenajări portuare, printr-o nouă secțiune arheologică, S 12 (pl. 7) de 20 × 1,5 m, situată la cinci metri vest de S 10. Aici, la o adâncime de 0,85 m în partea de nord și de 1,25 m în partea de sud a apărut *platforma nr. 1* probabil continuarea celei scoase la lumină în anul 2007 în S 10 care se prezintă tot sub forma unui strat compact de pietre rulate, cu o pantă spre sud de 13° și acoperită de un strat consistent de nisip, mărginită la nord de un posibil șanț de demantelare și de un strat compact de nisip, la fel ca în secțiunile descrise anterior).

Confirmându-se în mare măsură descoperirile din campania arheologică precedentă din S 10, am continuat cercetarea spre sud în S 12, unde la o adâncime de 0,75 m în partea de nord și de 1,35 m în partea de sud, a fost pusă în evidență și *platforma nr. 2* (identificată pentru prima dată în S 10), amenajare care se prezintă tot sub forma unui strat compact de pietre rulate cu o pantă spre sud de 18° și acoperită de nisip (pl. 14/1–6; pl. 15/2).

⁶ Aceste lucrări au fost efectuate cu începere din 2008 de către C. Mehedințeanu, inginer topograf la Institutul Național al Patrimoniului din București.

⁷ Secțiuni paralele practicate din cinci în cinci metri.

³ În extremitatea sudică a secțiunii S7 platforma din pietre de șist a fost pusă în evidență la adâncimea de –1,55 m.

⁴ Un argument suplimentar pentru identificarea unei amenajări cu rol portuar îl constituie tocmai înclinarea către sud a platformelor realizate preponderent din șisturi verzi rulate, zonă unde prospecțiunile geo-fizice întreprinse la mijlocul anilor '60 ai secolului trecut de către R. G. Merkle (cf. Theodorescu, 1970, p. 47 și nota 2) au indicat întinderea luciului de apă marină. Ipoteza lui R. G. Merkle este susținută de fapt de un argument de ordin geologic, și anume o cotă foarte joasă a stâncii native în tot perimetrul de la sud de cetate.

⁵ Isvoranu, Dabîca 2009, p. 309–312.

Această situație arheologică inedită a fost cercetată în continuare prin deschiderea secțiunii arheologice S 13 (pl. 7), de $20 \times 1,5$ m, situată tot la cinci metri vest de S 12. În partea de sud a acesteia, la o adâncime de 0,80 m în partea de nord și de 1,50 m în partea de sud, a fost dezvelită inițial doar *platforma nr. 2*, care se prezintă ca și în restul secțiunilor, sub forma unui strat compact de pietre rulate cu o pantă spre sud de 12° , și acoperită de un strat masiv de nisip.

În anul 2009 a fost reluată și finalizată cercetarea în secțiunea S 13, unde în partea de nord a secțiunii, după un strat compact de nisip, la o distanță de 2,50 m spre nord de platforma nr. 2, și la o adâncime de 0,70 m, avea să fie identificat doar un fragment aflat într-o stare precară de conservare din ceea ce ar fi putut fi *platforma nr. 1*, acoperită și limitată la nord de un strat de nisip (pl. 16/1–6; pl. 18/1). Printre materialele arheologice recoltate din această zonă se remarcă, alături de o cantitate apreciabilă de fragmente ceramice romane târzii rulate (databile în a doua jumătate a secolului VI), o serie de alte artefacte cum ar fi greutatea de năvoade și un cârlig de pescuit, indicii valoroase credem noi, ale funcționalității acestei structuri denumite generic *amenajare portuară*.

În secțiunea arheologică S 14 (pl. 7) ($21 \text{ m} \times 1,5 \text{ m}$), practică la cinci metri vest de S 13, orientată ca și celelalte nord-sud, dar poziționată mai la sud, a fost descoperită în jumătatea sudică a secțiunii, la adâncimi variabile, cuprinse între 0,71 m/1,00 m, platforma nr. 1. La sud de aceasta, la adâncimi cuprinse între 0,85 m/1,23 m a fost pusă în evidență *platforma nr. 2*. Tot așa cum am putut constata în secțiunile descrise mai sus, platformele se prezintă sub forma unui strat compact de pietre rulate, cu o pantă spre sud de 12° (platforma nr. 1) și 17° (platforma nr. 2) acoperite de un strat consistent de nisip, ce conținea numeroase fragmente ceramice rulate, de epocă romană, între cele două momente ale platformei existând un strat de nisip gros de 0,20 m (pl. 17/1–6; pl. 18/2).

O concluzie preliminară se desprinde din realitățile de teren înfățișate mai sus: situația arheologică conturată în secțiunea S 14 concordă cu cea din S 10, unde putem afirma clar existența a două momente de funcționare ale presupusei amenajări portuare, dintre care unul ar putea fi considerat un moment de refacere a instalației inițiale. Faptul că cele două platforme dezvelite în secțiunea S 14 sunt poziționate mult mai la sud în raport cu cele din primele secțiuni cercetate, ar putea să constituie un argument pertinent în favoarea ipotezei existenței a două sau mai multor momente de funcționare ale amenajării cu destinație portuară. De asemenea, în

absența unei imagini mai cuprinzătoare pe care ar fi putut-o oferi o săpătură în suprafață (pl. 7), putem doar specula existența mai multor linii diferite ale țărmului antic în această parte de sud a cetății, prea puțin sau deloc cercetată din punct de vedere arheologic. Nu este însă exclus ca la un anumit moment, poate în a doua jumătate a secolului VI p. Chr., după înnisiparea platformei nr. 1, datorită fluctuației nivelului apei mării și ca urmare a liniei țărmului, pe noua plajă rezultată la sud să se înceapă construcția uneia noi, posibil la începutul secolului VII p. Chr. A fost astfel amenajată platforma nr. 2 și este de asemenea posibil ca și aceasta să fi fost deplasată la un moment dat, din aceleași motive, mai la sud. Se conturează, din punctul nostru de vedere, tot mai clar ideea că această ultimă amenajare portuară de la Histria este amplasată în zona orașului antic unde a existat, la un moment dat, portul cetății sau măcar unul dintre bazinele sale portuare⁸. O serie de argumente factuale vin în sprijinul ipotezei noastre: o amenajare sub forma unui strat compact de pietre rulate a fost scoasă la iveală pe o lungime apreciabilă, de 41,5 m (pl. 7); platforma prezintă o pantă lejeră spre sud⁹, arie unde indicii de natură geologică¹⁰ permit observația că în perioada antică se întindea apa mării; platforma realizată din pietre rulate a fost ulterior acoperită de un strat consistent de nisip, care conținea numeroase fragmente ceramice romane rulate; platforma amintită mai sus suferă la un anumit moment o reparație ca urmare a procesului de înnisipare și de deplasare a liniei țărmului la momentul repunerii sale în funcțiune. Toate aceste indicii din teren ne îndreptătesc să vorbim despre o posibilă ultimă amenajare portuară a cetății Histria (în fapt, o continuitate a acestei zone din punct de vedere funcțional), datând cel mai posibil din epocă romană târzie (secolele VI–VII p. Chr.) și, nu în ultimul rând, de limita sudică a cetății identificată arheologic.

Din anul 2008, printre obiectivele de cercetare din **Sectorul Sud** al cetății Histria s-a aflat reluarea săpăturilor în zona **Incintei romane timpurii**, mai exact în capătul sudic al acesteia (pl. 19/1). Explorarea arheologică a acestui monument a avut ca punct de pornire indicii oferite de un document de natură fotografică realizat în anul 1931 (fotografie aeriană inedită, realizată de armată pl. 19/2).

⁸ Dabica 2010, p. 381–393.

⁹ Ștefan 1982, p. 608. În vocea dedicată porturilor, autorul menționează „platforme în trepte până la partea superioară a digului” și „platforme la nivelul apei” ca dispozitive pentru eficientizarea operațiunilor portuare de descărcare – încărcare a mărfurilor.

¹⁰ Vezi mai sus nota 4.

Pentru a aduce unele lămuriri cu privire la amplasarea portului antic pe flancul sudic al cetății romane timpurii s-a considerat astfel necesară reinvestigarea extremității sudice a incintei romane timpurii.

Ar trebui menționat de la început că în aria incintei romane timpurii au fost întreprinse cercetări de teren încă din deceniul al patrulea al secolului trecut¹¹, de către Scarlat și Marcelle Lambrino¹². La o analiză mai atentă a textului lui Gr. Florescu¹³, căruia îi datorăm o primă contribuție științifică cu privire la situația incintei romane timpurii, putem constata că autorul menționat nu excludea posibilitatea ca extremitatea sudică a incintei să poată fi plasată în teren acolo unde începea de fapt linia țărmului antic, cu alte cuvinte într-o zonă cu valențe portuare.

„Pe platoul dinspre V de cetate, la cca 370 m de zidul ei, Vasile Pârvan făcând o secțiune sondaj peste creasta de teren care traversa platoul cam de la NS a descoperit un zid gros cu direcția însăși a acestei creste.”...

„Între anii 1927–1944 zidul a fost eliberat de dărâmături pe fața lui exterioară pe o bună porțiune înspre capătul lui de S. Aici pierzându-se, s-a încercat să i se ia urma pe fața interioară.”...

*„Săpăturile (începute în 1949) au început de la capătul dinspre S al zidului și i-au dezvelit ambele fețe până la capătul de N, adică pe o lungime de 350 m. Capetele propriu-zise ale zidului nu s-au găsit pentru că sunt dărâmate, iar temelia, la N, se pierde în nisipul lacului actual, Sinoe, iar la S, în terenul aluvionar. Încercările de a o urmări n-au izbutit din cauza apei care și la S apare la cca 1,20 m de la suprafața actuală a solului. **E foarte probabil deci că zidul, atât la N, cât și la S, se oprea în marginea apei, pe atunci țărmul mării.**”...*

„Începând de la capătul de N, traseul zidului este orientat de la NE spre SV până la turnul L. Aici își schimbă direcția spre S până la turnul C, unde din nou își schimbă direcția apucând spre SE. Aceste schimbări de direcție se explică prin forma terenului, zidul urmând linia mai înaltă a solului.”¹⁴

Astfel, reinvestigarea arheologică a incintei romane timpurii a început prin reddezvelirea, după mai mulți ani, a extremității sale sudice. O primă secțiune a fost practică perpendicular pe incintă între turnul-bastion A și extremitatea sudică a zidului. Secțiunea S1 (pl. 20/1) are 15 m lungime și

o lățime de 1,5 m, fiind orientată NE–SV. În cursul cercetării au fost reidentificate șanțurile executate cu ocazia cercetărilor anterioare din cursul secolului XX; totodată, au fost puse în evidență o serie de elemente referitoare la structura constructivă a acesteia (cele două paramente și emplectonul), precum și fazele ei de funcționare (două momente documentate arheologic, care se încadrează cronologic în intervalele 100–170 p.Chr. și 170–250 p.Chr.¹⁵ (pl. 21/1–4). O zonă masivă de dărâmătură a fost documentată arheologic la o adâncime de circa 0,75 m față de nivelul actual de călcare. S-a putut însă constata că relația stratigrafică a stratului de dărâmătură cu monumentul în sine a fost iremediabil afectată de cercetările mai vechi efectuate de-a lungul paramentelor zidului de incintă (pl. 24/1). De asemenea, s-a putut constata că stratul de dărâmătură este mult mai consistent în zona extra-muros. Pentru a putea pune în evidență cele două paramente și plintele incintei, au fost golite șanțurile din vechile săpături, iar în adâncime cercetarea noastră a continuat până la identificarea unui strat de nisip nederanjat și ulterior până la nivelul pânzei freatice (aflată la o adâncime medie de 1,25 m).

În partea vestică a secțiunii S 1 (extra-muros), la adâncimea de 0,70 m, stratul de dărâmătură este mult mai consistent și prezintă o pantă spre vest, ceea ce ar putea însemna că, aici, această dărâmătură a căzut peste primul șanț de apărare al incintei documentat arheologic (pl. 20/2) de săpăturile Mariei Coja de la începutul anilor '60¹⁶. Sub acest nivel de dărâmătură s-a constatat prezența unui strat consistent de nisip în cantitate apreciabilă, ce conținea numeroase fragmente ceramice romane timpurii, dintre care unele rulate. O situație similară a putut fi pusă în evidență pe cale arheologică și în partea estică (intra-muros), unde la adâncimea medie de 1,35 m cercetarea a fost sistată aproape de nivelul pânzei freatice.

Precizăm că în profilului nord al S 1 au fost identificate contrafortul turnului-bastion A cu plinta sa (extra-muros) (pl. 21/3; pl. 22/1), precum și zidul sudic al turnului-bastion A (intra-muros) (pl. 21/4; pl. 22/1). Ambele paramente au fost realizate din piatră de șist verde, într-o tehnică constructivă identică cu cea folosită în cazul paramentului interior al celei de-a doua faze a incintei romane timpurii (aceasta este posterioară atacurilor marcomanice și se plasează cronologic în intervalul cronologic 170–250 p.Chr.).

O secțiune de verificare, S4 (pl. 20/1), a extremității sudice a zidului de incintă roman timpuriu a

¹¹ Aceste cercetări au permis punerea în evidență a paramentului exterior al incintei romane timpurii.

¹² Mulțumesc pe această cale domnului dr. Mircea Victor Angelescu pentru această informație obținută în urma comparării fotografiilor aeriene de arhivă din diferite perioade de la Histria.

¹³ Florescu 1954, p. 285–286.

¹⁴ Florescu 1954, p. 285–286.

¹⁵ Suceveanu, Angelescu 1994, p. 195–208.

¹⁶ Coja 1970, p. 203, fig. 19.

fost practică la doi metri SE de S1. Aceasta, orientată NE–SV, are lungimea de 15 m, lățimea de 2 m și este plasată perpendicular pe capătul sudic al incintei (pl. 21/5–6). În cadrul acestei secțiuni s-a urmărit aceeași problematică ca și în cea precedentă și, așa cum a putut fi dovedit în cursul ultimelor cercetări (pl. 23/1–5; pl. 22/2), incinta prezintă la capătul său sudic un parament realizat din piatră de șist verde într-o tehnică constructivă identică cu cea a paramentelor puse în evidență pe alte tronsoane de pe laturile de vest și est ale zidului, respectiv același moment cronologic (170–250 p.Chr.).

În perimetrul secțiunii S4 (pl. 24/2) atât în partea extra-muros, cât și în cea intra-muros, cercetarea arheologică a permis identificarea unui nivel de dărâmătură, aflat la adâncimea de 0,75 m (în zona extra-muros), respectiv 0,95 m (în zona intra-muros). Nivelul pânzei freatice a fost atins doar în partea centrală a secțiunii – zona ce corespunde extremității sudice a incintei –, care în antichitate, credem noi, atingea țărmul mării.

O serie de remarci se impun la finalul acestei expuneri. În termeni de topografie antică, în partea de sud a cetății Histria, în spațiul aflat între Incinta romană târzie și cea romană timpurie o vastă suprafață cu o lungime de aproximativ 350 m pare să fie propice, în viziunea noastră, amplasării unui bazin portuar¹⁷. Un argument suplimentar în sprijinul acestei ipoteze îl constituie tocmai cercetările noastre din anii 2006–2010 din Sectorul Sud al cetății Histria. Rezultatele acestora¹⁸ au condus, așa cum am demonstrat mai sus, la surprinderea arheologică a unei amenajări antropice a plajei cu piatră, într-o perioadă ce poate fi plasată cronologic în secolul VI p. Chr. și la începutul secolului următor. Amenajarea cu piatră a plajei a suferit una sau chiar două reparații, pentru a facilita acostarea unor ambarcațiuni de mici dimensiuni, poate cu scop pescăresc. Pe de altă parte, cercetările de până acum au arătat faptul că în zona avută în vedere nu există alte structuri constructive. Toate aceste date pot fi coroborate cu rezultatele cercetărilor mai recente, care au demonstrat că incinta romană timpurie se termină constructiv și nu se pierde în nisip, așa cum se considera până nu demult. Această ultimă descoperire este, credem noi, un argument în plus, pentru postularea existenței unui bazin portuar în sudul cetății Histria, incinta oprindu-se constructiv acolo unde la momentul punerii sale în operă (epoca romană timpurie) se întindea apa mării.

¹⁷ Dabica 2010, p. 381–388.

¹⁸ Dabica 2009, p. 132–133; Dabica 2010, p. 82–84.

BIBLIOGRAFIE

- Anghel 2007 – S. Anghel, *Studii geofizice complexe pentru evidențierea și studierea vestigiilor antice în cadrul sitului arheologic „Cetatea Histria”*, Institutul Național de Cercetare dezvoltare pentru Geologie și Geoecologie Marină – GeoEcoMar, București, 2007.
- Coja 1970 – M. Coja, *Sectorul Z 2 (1960, 1961, 1963)*, MCA 9, 1970, p. 202–209.
- Dabica 2009 – M. Dabica, *Histria, Sector Sud*, CCA (campania 2008, București) 2009, p. 132–133.
- Dabica 2010 – M. Dabica, *Histria, Sector Sud*, CCA (campania 2009, București) București, 2010, p. 82–84.
- Dabica 2010 – M. Dabica, *Hypotheses for the Location of the Harbor at Istros*, în M. V. Angelescu, I. Achim, A. Băltăc, V. Rusu-Bolindeț & V. Bottez (eds.), *Antiquitas istro-pontica. Mélanges d'archéologie et d'histoire ancienne offerts à Alexandru Suceveanu*, Cluj-Napoca 2010, p. 381–393.
- Florescu 1954 – Gr. Florescu, *Histria. Monografie Arheologică*, I, București, 1954.
- Isvoranu, Dabica 2009 – Th. Isvoranu, M. Dabica, *O monedă de aur din sec. V p.Chr. descoperită la Histria*, în Tyrageia, S.N. III [XVIII], 1, 2009, p. 309–312.
- Ștefan 1982 – Al. Simion Ștefan, s.v. *Porturile*, în *Enciclopedia Civilizației Romane*, București, 1982.
- Suceveanu, Angelescu 1994 – Al. Suceveanu, M. V. Angelescu, *Nouvelles données concernant Histria à l'époque romaine*, în Ktema. Civilisations de l'Orient, de la Grèce et de Rome antiques 19, 1994, p. 195–208.
- Theodorescu 1970 – D. Theodorescu, *Notes Histriennes*, RA, 1970, p. 29–48.

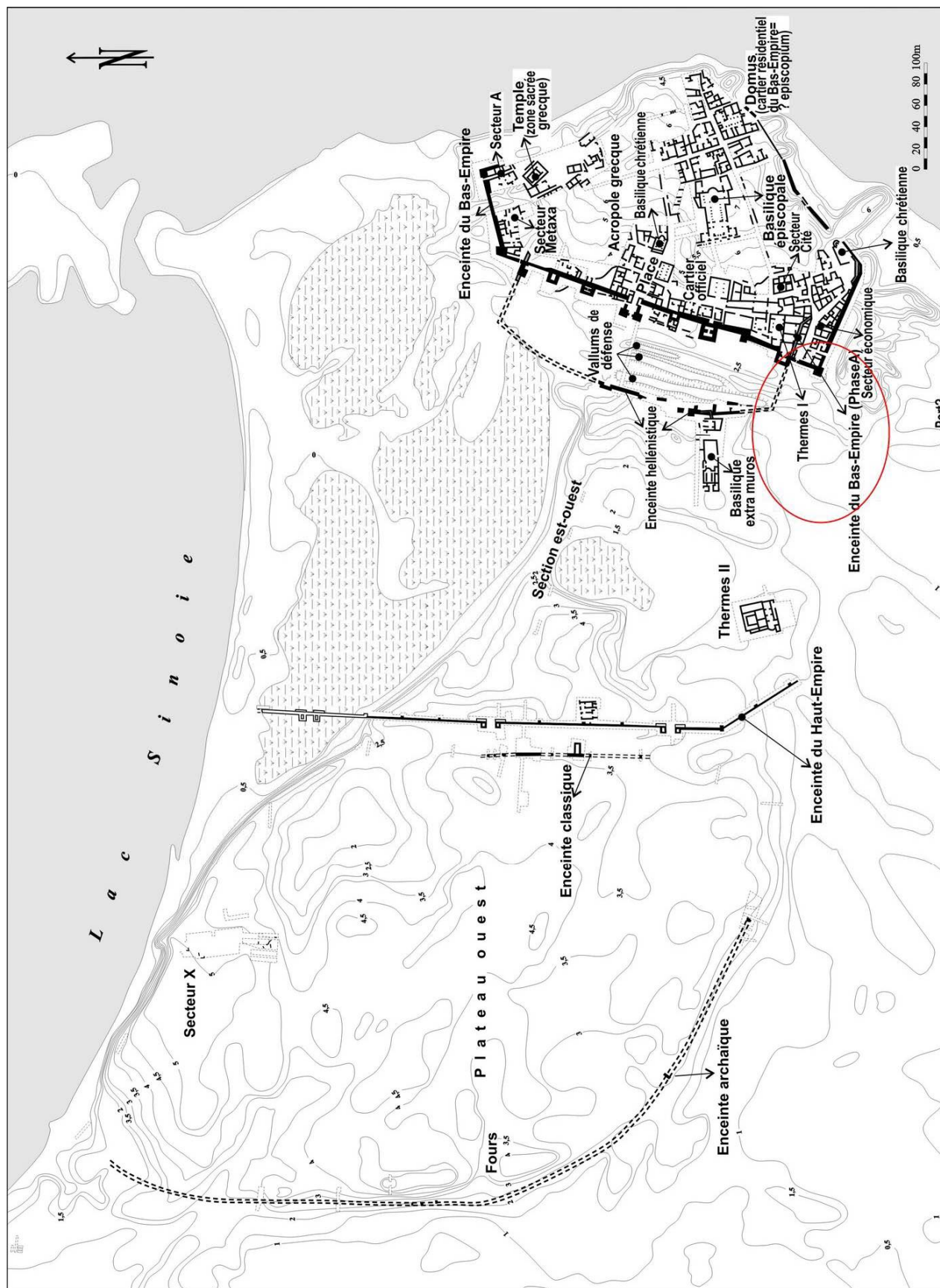
LISTA PLANȘELOR

- Pl. 1. Histria. Plan general al săpăturilor (după Al. Suceveanu, Histria XIII).
- Pl. 2. 1 Histria. Sector Sud. Turnul K-Extra-Muros (Google Earth); 2 Histria. Fazele A și B ale Incintei romane târzii (foto Mircea V. Angelescu).
- Pl. 3. 1 S1 imagine de ansamblu privită dinspre nord-vest 2 S1 imagine de ansamblu cu toate barnele dinspre nord; 3. S1 imagine de ansamblu dinspre nord.
- Pl. 4. 1 S1 detaliu barne cu zona de întâlnire dintre cele două părți; 2 S1 detaliu bârnă; 3 S1 detaliu bârnă; 4 S1 detaliu îmbinare barne; 5 S1 detaliu îmbinare barne.
- Pl. 5. 1 S1 detaliu îmbinare barne; 2 S1 detaliu cu zona de apropiere a celor două părți distincte din sistemul de barne; 3 S1 detaliu cu partea a doua a sistemului de barne (barne și dale piatră); 4. S1 detaliu cu partea a doua a sistemului de barne (dale piatră); 5 S1 detaliu cu partea a doua a sistemului de barne privită dinspre nord; 6. S1 detaliu cu partea a doua a sistemului de barne privită dinspre sud.
- Pl. 6. 1 S1 profil nord; 2 S1 secțiune transversală est-vest.
- Pl. 7. Histria Sector Sud TK-EM. Plan general al secțiunilor arheologice din campaniile 2006–2009.
- Pl. 8. 1 S7 detaliu din prima etapă de cercetare; 2 S7 detaliu din prima etapă de cercetare; 3 S7 imagine de ansamblu dinspre sud; 4 S7 imagine de ansamblu dinspre nord; 5 S7 detaliu platforme piatră. S7 detaliu platforme piatră.
- Pl. 9. 1. S9 imagine de ansamblu dinspre sud; 2. S9 imagine de ansamblu dinspre nord; 3. S9 detaliu platformă piatră dinspre sud; 4. S9 detaliu platformă piatră dinspre sud; 5. S9 detaliu platformă piatră; 6. S9 detaliu platformă piatră.

- Pl. 10. 1. S7 profil vest; 2. S9 profil vest.
- Pl. 11. 1. S10 imagine de ansamblu dinspre nord; 2. S10 imagine de ansamblu dinspre sud; 3. S10 detaliu platforme piatră dinspre nord; 4. S10 detaliu platforme piatră dinspre sud; 5. solidus Theodosius al II-lea avers; 6. solidus Theodosius al II-lea revers.
- Pl. 12. 1. S10 profil vest; 2. S10 profil sud, dintre platforme.
- Pl. 13. 1. S11 imagine de ansamblu dinspre sud; 2. S11 imagine de ansamblu dinspre nord; 3. S11 detaliu platformă piatră dinspre nord; 4. S11 detaliu platformă piatră dinspre nord; 5. S11 detaliu platformă piatră; 6. S11 detaliu platformă piatră.
- Pl. 14. 1. S12 imagine de ansamblu dinspre nord; 2. S12 imagine de ansamblu dinspre sud; 3. S12 detaliu platforma 2 dinspre sud; 4. S12 detaliu platforma 1 dinspre sud; 5. S12 detaliu platforma 1 dinspre nord; 6. S12 detaliu platforma 2 dinspre nord.
- Pl. 15. 1. S11 profil vest; 2. S12 profil vest.
- Pl. 16. 1. S13 imagine de ansamblu dinspre sud; 2. S13 imagine de ansamblu dinspre nord; 3. S13 detaliu platforma 2; 4. S13 detaliu platforma 2; 5. S13 detaliu rest platforma 1; 6. S13 detaliu rest platforma 1.
- Pl. 17. 1. S14 imagine de ansamblu dinspre sud; 2. S14 imagine de ansamblu dinspre nord; 3. S14 detaliu platforma 1; 4. S14 detaliu platforma 2; 5. S14 detaliu platforma 2; 6. S14 detaliu posibil început platforma 3.
- Pl. 18. 1. S13 profil vest; 2. S14 profil vest.
- Pl. 19. 1. Histria. Sector Sud. Incinta Romană Timpurie (Google Earth); 2. Fotografie aeriană inedită Lambrino din anii 1931–1935. Detaliu (Mircea V. Angelescu).
- Pl. 20. 1. Histria. Sector Sud Incinta Romană Timpurie. Plan general al secțiunilor arheologice din campaniile 2008–2009; 2. Planul Sectorului Z 2 cu cele 2 șanțuri de apărare ale Incintei Romane Timpurii, apud Maria Coja, 1970.
- Pl. 21. 1. S1 imagine de ansamblu dinspre est; 2. S1 imagine de ansamblu dinspre vest; 3. S1 detaliu pinten-contrafort; 4. S1 detaliu zid sudic al turnului-bastion A; 5. S4 imagine de ansamblu dinspre est; 6. S4 imagine de ansamblu dinspre vest.
- Pl. 22. 1. S1 secțiune transversală; 2. S4 relevu architectural capătul sudic al Incintei Romane Timpurii.
- Pl. 23. 1. Imagine de ansamblu a capătului sudic al Incintei Romane Timpurii. 2. Detaliu capătul sudic al Incintei Romane Timpurii; 3. Detaliu capătul sudic al Incintei Romane Timpurii; 4. Detaliu capătul sudic al Incintei Romane Timpurii; 5. Detaliu capătul sudic al Incintei Romane Timpurii.
- Pl. 24. 1. S1 profil nord; 2. S4 profil nord.

LISTE DES PLANCHES:

- Pl. 1. Histria. Plan général des fouilles (A.Suceveanu, Histria XIII).
- Pl. 2. 1. Histria. Secteur Sud. Tour K-Extra-Muros (Google Earth); 2. Histria. Phases A et B de l'enceinte du Bas Empire (photo Mircea V. Angelescu).
- Pl. 3. 1. S1 image générale vue du N-O; 2. S1 image générale des poutres vers le N; 3. S1 image générale vue du N.
- Pl. 4. 1. S1 détail des poutres dans la zone où les deux parties se rencontrent; 2. S1 détail poutre; 3. S1 détail poutre; 4. S1 détail de la jointure des poutres; 5. S1 détail de la jointure des poutres.
- Pl. 5. 1. S1 détail de la jointure des poutres; 2. S1 détail de la zone de rapprochement des deux parties distinctes du système des poutres; 3. S1 détail de la deuxième partie du système des poutres (poutres et dalles en pierre); 4. S1 détail de la deuxième partie du système des poutres (dalles en pierre); 5. S1 détail de la deuxième partie du système des poutres vue du N; 6. S1 détail de la deuxième partie du système des poutres vue du S.
- Pl. 6. 1. S1 profil N; 2. S1 section transversale E-O.
- Pl. 7. Histria Secteur Sud TK-EM. Plan général des sections archéologiques 2006–2009.
- Pl. 8. 1. S7 détail de la première étape de la recherche; 2. S7 détail de la première étape de la recherche; 3. S7 image générale vue du S; 4. S7 image générale vue du N; 5. S7 détail plateformes en pierre; 6. S7 détail plateforme en pierre.
- Pl. 9. 1. S9 image générale vue du S; 2. S9 image générale vue du N; 3. S9 détail plateforme en pierre vue du S; 4. S9 détail plateforme en pierre vue du S; 5. S9 détail plateforme en pierre; 6. S9 détail plateforme en pierre.
- Pl. 10. 1. S7 profil O; 2. S9 profil O.
- Pl. 11. 1. S10 image générale vue du N; 2. S10 image générale vue du S; 3. S10 détail plateforme en pierre vue du N; 4. S10 détail plateforme en pierre vue du S; 5. Avers du solidus de Théodose II; 6. Revers du solidus de Théodose II.
- Pl. 12. 1. S10 profil O; 2. S10 profil S, entre les plateformes.
- Pl. 13. 1. S11 image générale vue du S; 2. S11 image générale vue du N; 3. S11 détail plateforme en pierre vue du N; 4. S11 détail plateforme en pierre vue du N; 5. S11 détail plateforme en pierre; 6. S11 détail plateforme en pierre.
- Pl. 14. 1. S12 image générale vue du N; 2. S12 image générale vue du S; 3. S12 détail Plateforme no. 2 vue du S; 4. S12 détail Plateforme no. 1 vue du S; 5. S12 détail Plateforme no. 1 vue du N; 6. S12 détail Plateforme no. 2 vue du N.
- Pl. 15. 1. S11 profil O; 2. S12 profil O.
- Pl. 16. 1. S13 image générale vue du S; 2. S13 image générale vue du N; 3. S13 détail Plateforme no. 2; 4. S13 détail Plateforme no. 2; 5. S13 détail segment de la Plateforme no. 1; 6. S13 détail segment de la Plateforme no. 1.
- Pl. 17. 1. S14 image générale vue du S; 2. S14 image générale vue du N; 3. S14 détail de la Plateforme no. 1; 4. S14 détail de la Plateforme no. 2; 5. S14 détail de la Plateforme no. 2; 6. S14 détail de ce qui pourrait être le début de la Plateforme no. 3.
- Pl. 18. 1. S13 profil O; 2. S14 profil O.
- Pl. 19. 1. Histria. Secteur Sud. L'enceinte du Haut Empire (Google Earth); 2. Photographie aérienne inédite des années 1931–1935. Détail (Mircea V. Angelescu).
- Pl. 20. 1. Histria. Secteur Sud. L'enceinte du Haut Empire. Plan général des sections archéologiques 2008–2009; 2. Plan du Secteur Z 2, avec les deux fosses de défense de l'enceinte du Haut Empire, apud Maria Coja, 1970.
- Pl. 21. 1. S1 image générale vue de l'E; 2. S1 image générale vue de l'O; 3. S1 détail de l'éperon-contrfort; 4. S1 détail du mur S de la tour-bastion A; 5. S4 image générale vue de l'E; 6. S4 image générale vue de l'O.
- Pl. 22. 1. S1 section transversale; 2. S4 relevé architectural de l'extrémité S de l'enceinte du Haut Empire.
- Pl. 23. 1. Image générale de l'extrémité S de l'enceinte du Haut Empire. 2. Détail de l'extrémité S de l'enceinte du Haut Empire; 3. Détail de l'extrémité S de l'enceinte du Haut Empire; 4. Détail de l'extrémité S de l'enceinte du Haut Empire; 5. Détail de l'extrémité S de l'enceinte du Haut Empire.
- Pl. 24. 1. S1 profil N; 2. S4 profil N.



Pl. 1. Histria. Plan general al săpăturilor. (după Al. Suceveanu, Histria XIII).



Pl. 2. 1. Histria. Sectorul Sud. Turnul K-Extra-Muros (Google Earth);
2. Histria. Fazele A și B ale Incintei romane târzii (foto Mircea V. Angelescu).



1



2



3

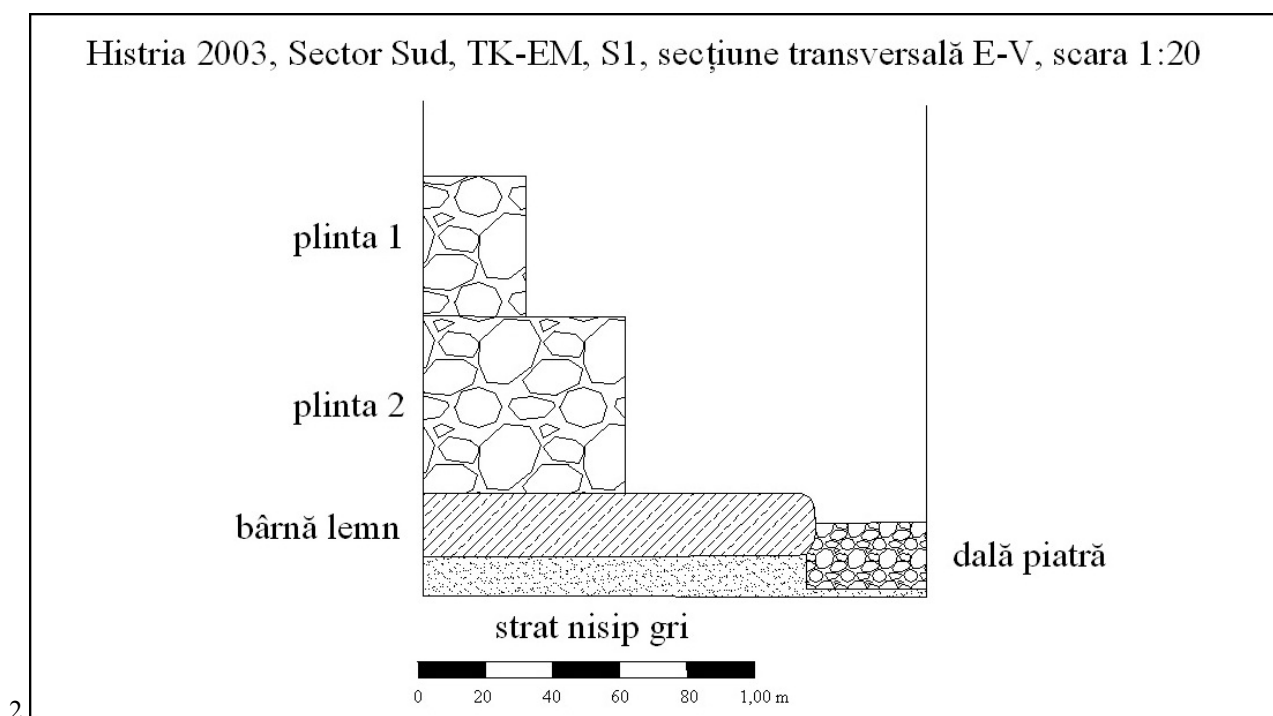
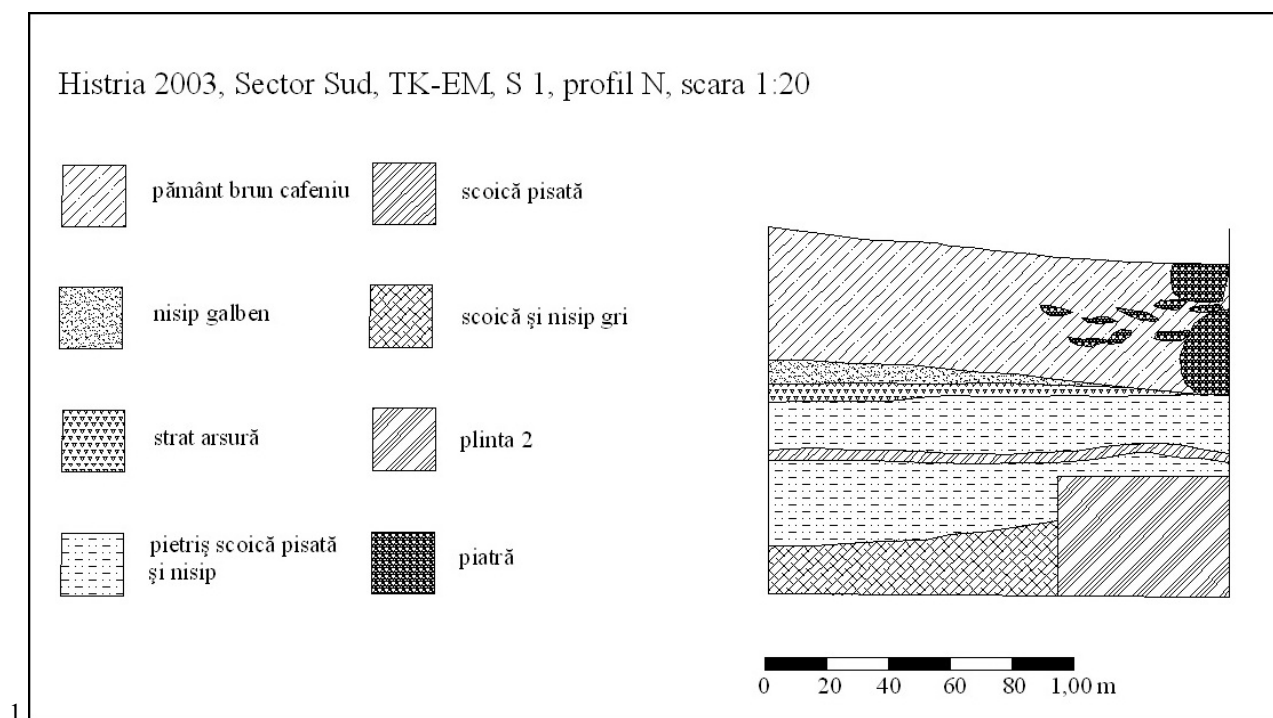
Pl. 3. 1. S1 imagine de ansamblu privită dinspre nord-vest; 2. S1 imagine de ansamblu cu toate barnele dinspre nord; 3. S1 imagine de ansamblu dinspre nord.



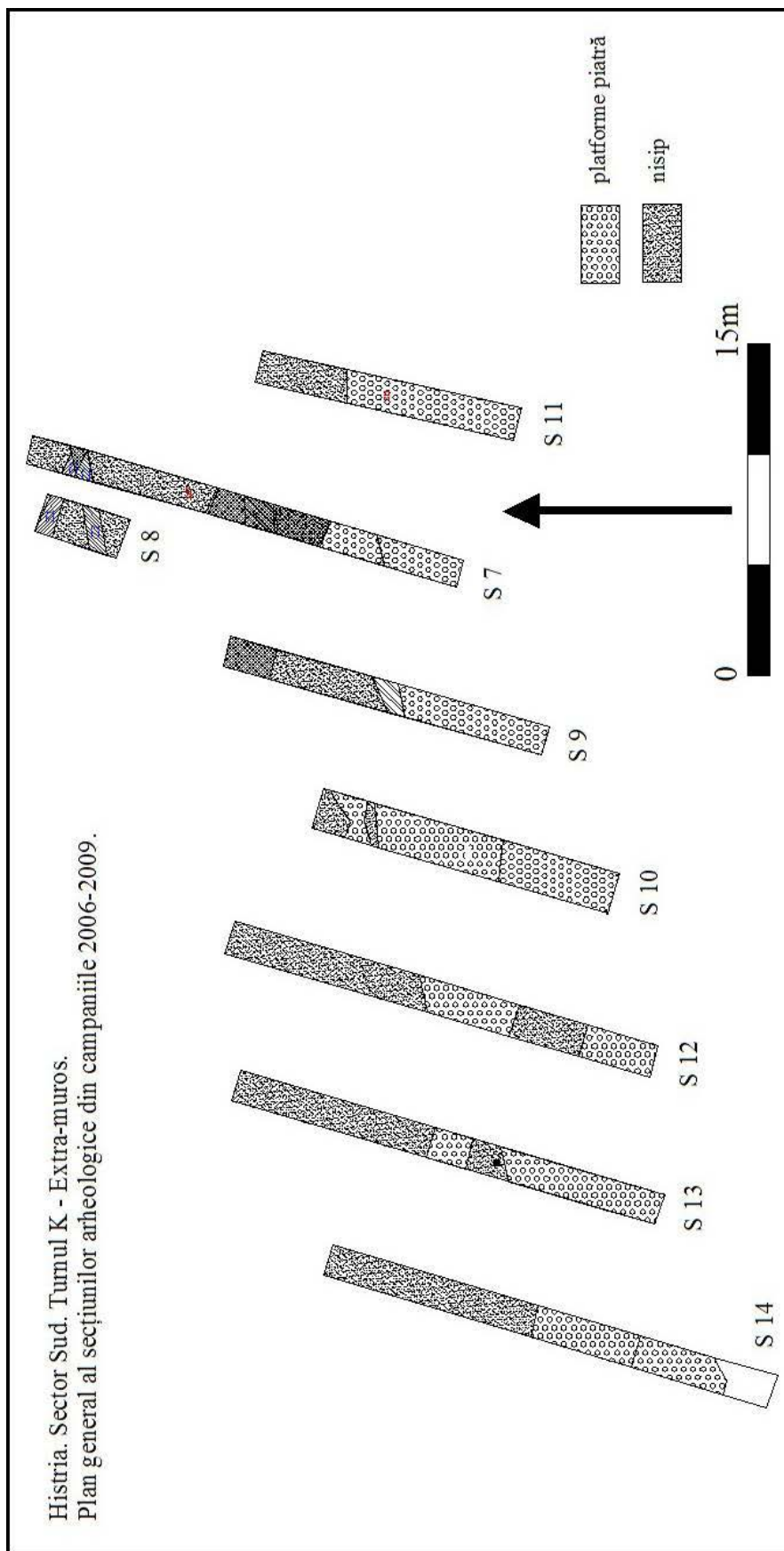
Pl. 4. 1. S1 detaliu bârne cu zona de întâlnire dintre cele două părți; 2, 3. S1 detaliu bârnă;
4, 5. S1 detaliu îmbinare bârne.



Pl. 5. 1. S1 detaliu îmbinare bârne; 2. S1 detaliu cu zona de apropiere a celor două părți distincte din sistemul de bârne;
 3, 4. S1 detaliu cu partea a doua a sistemului de bârne (bârne și dale piatră;
 5, 6. S1 detaliu cu partea a doua a sistemului de bârne privită dinspre nord și sud.



Pl. 6. 1. S1 profil nord; 2. S1 secțiune transversală est-vest.



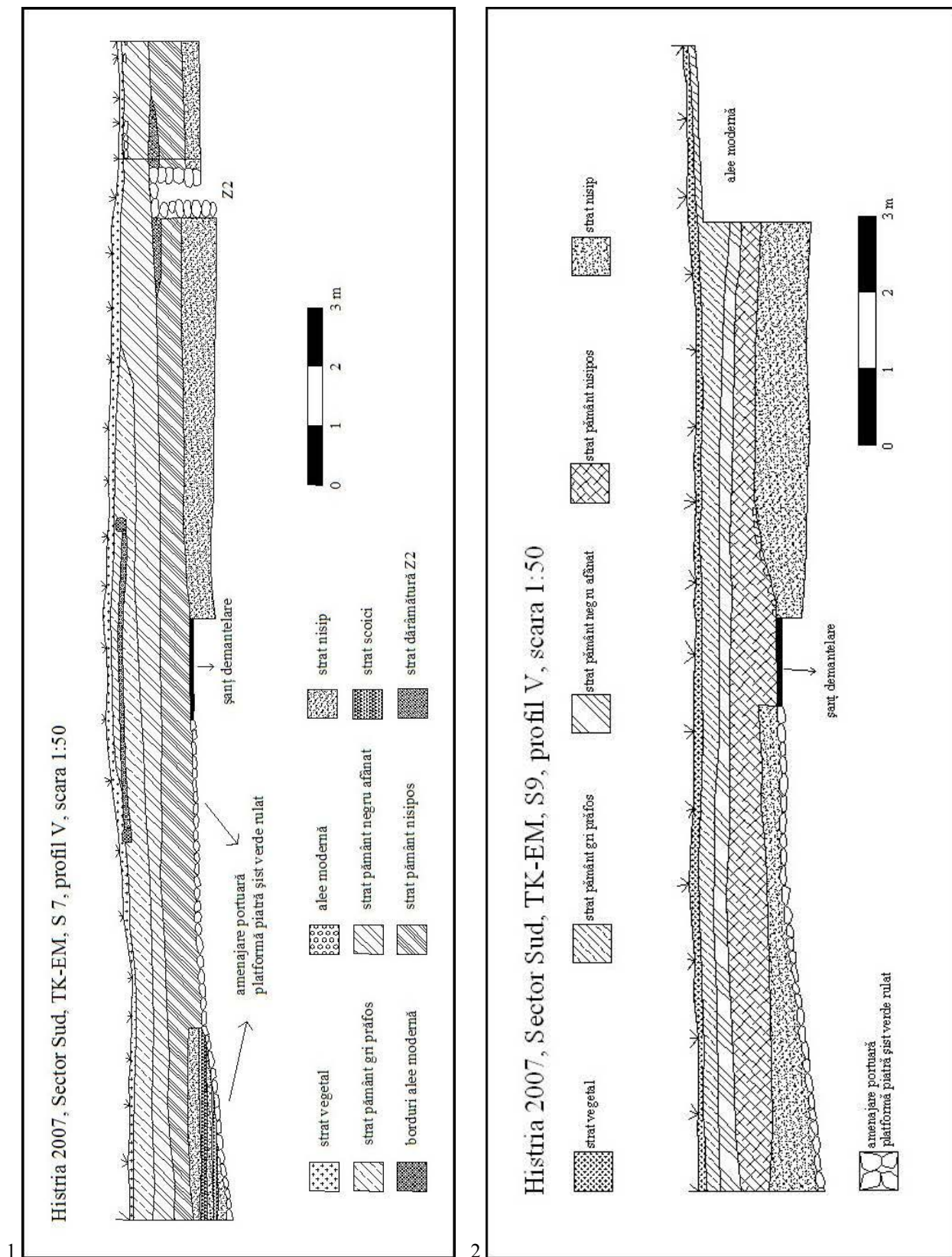
Pl. 7. Histria Sector Sud TK-EM. Plan general al secțiunilor arheologice din campaniile 2006-2009.



Pl. 8. 1, 2. S7 detaliu din prima etapă de cercetare; 3, 4. S7 imagine de ansamblu dinspre sud și nord;
5, 6. S7 detaliu platforme piatră.



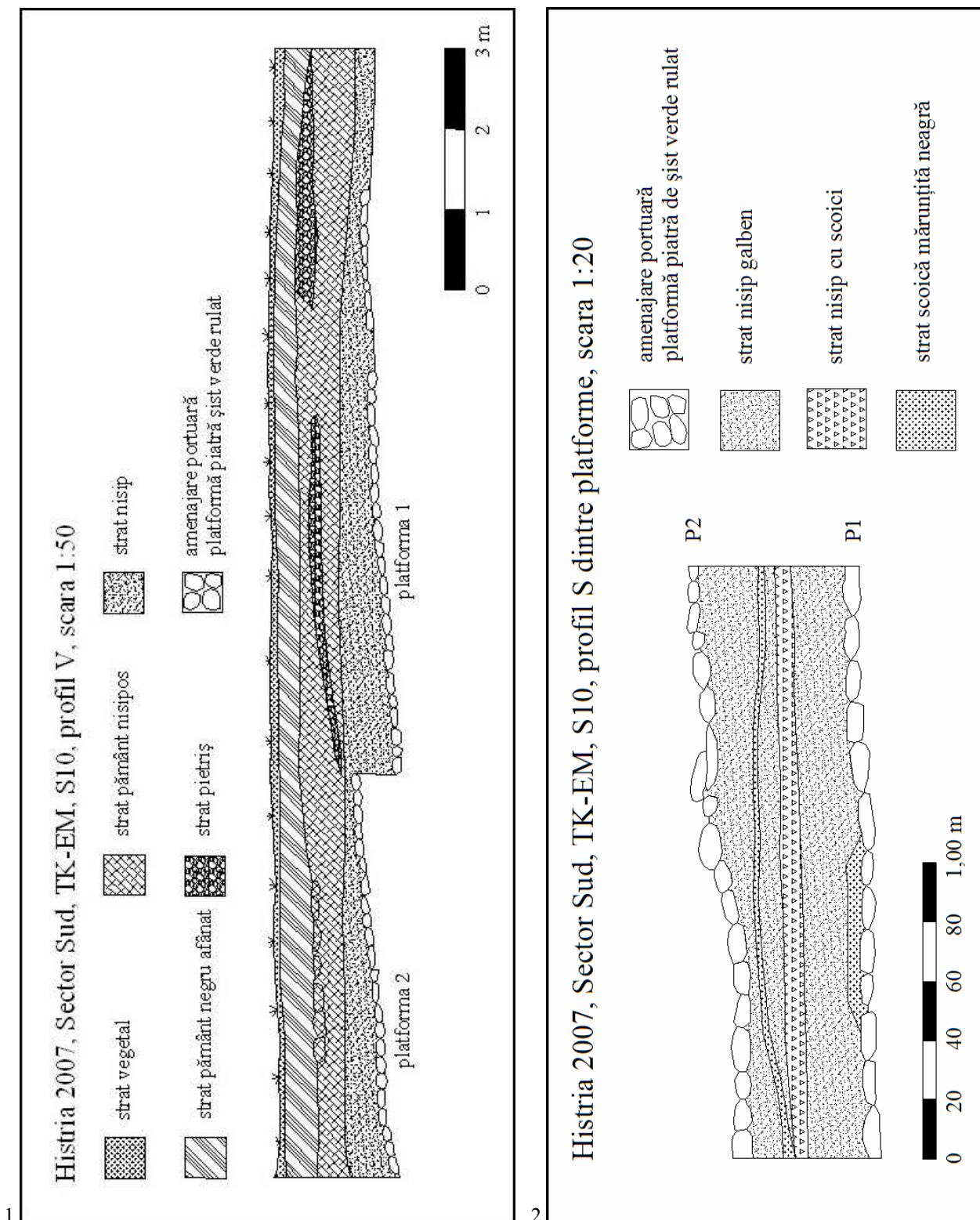
Pl. 9. 1, 2. S9 imagine de ansamblu dinspre sud și nord; 3, 4. S9 detaliu platformă piatră dinspre sud;
5, 6. detaliu platformă piatră.



Pl. 10. 1. S7 profil vest; 2. S9 profil vest.



Pl. 11. 1, 2. S10 imagine de ansamblu dinspre nord și sud; 3, 4. S10 detaliu platforme piatră dinspre nord și sud;
5, 6. *solidus* Theodosius al II-lea avers și revers.



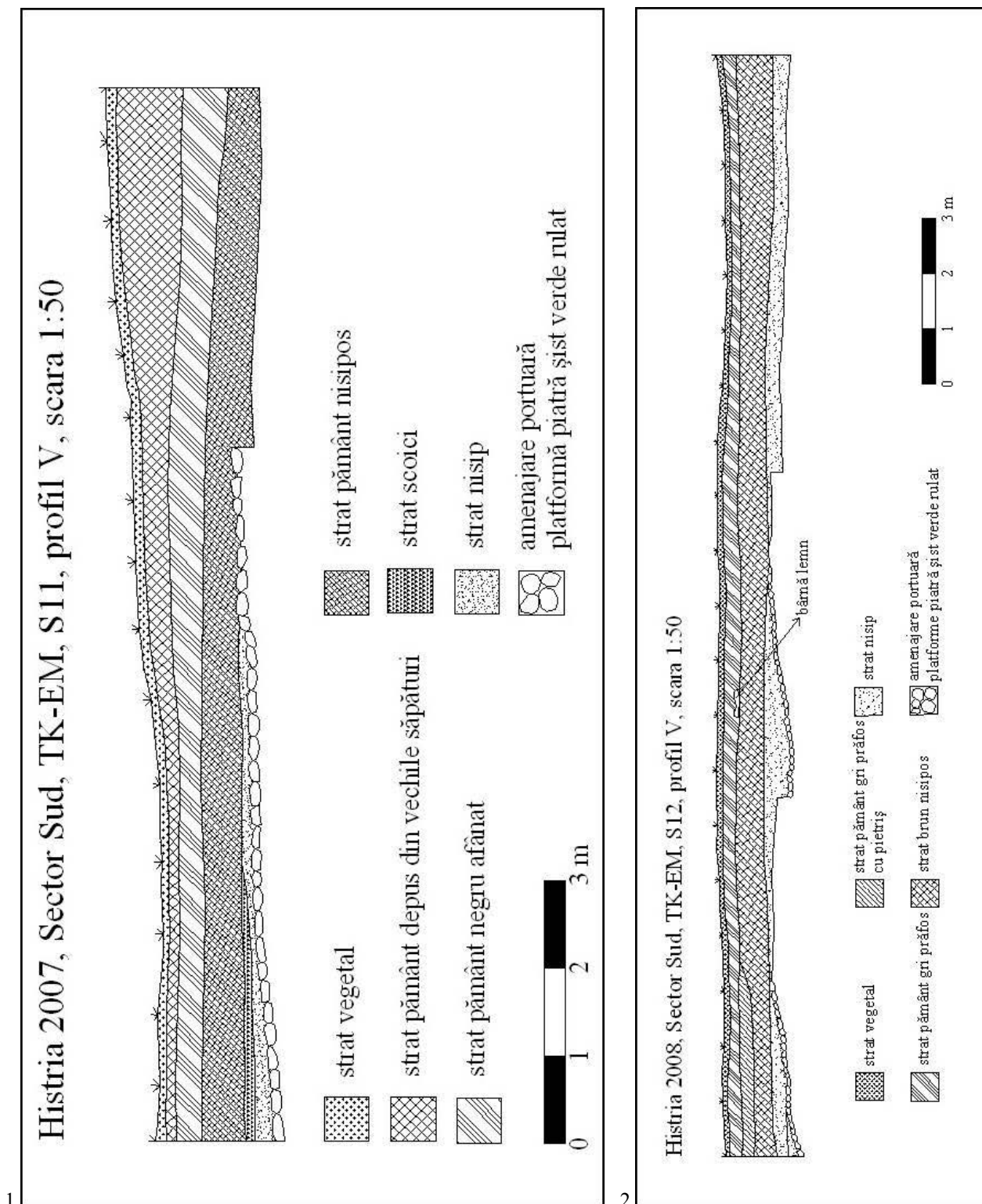
Pl. 12. 1. S10 profil vest; 2. S10 profil sud, dintre platforme.



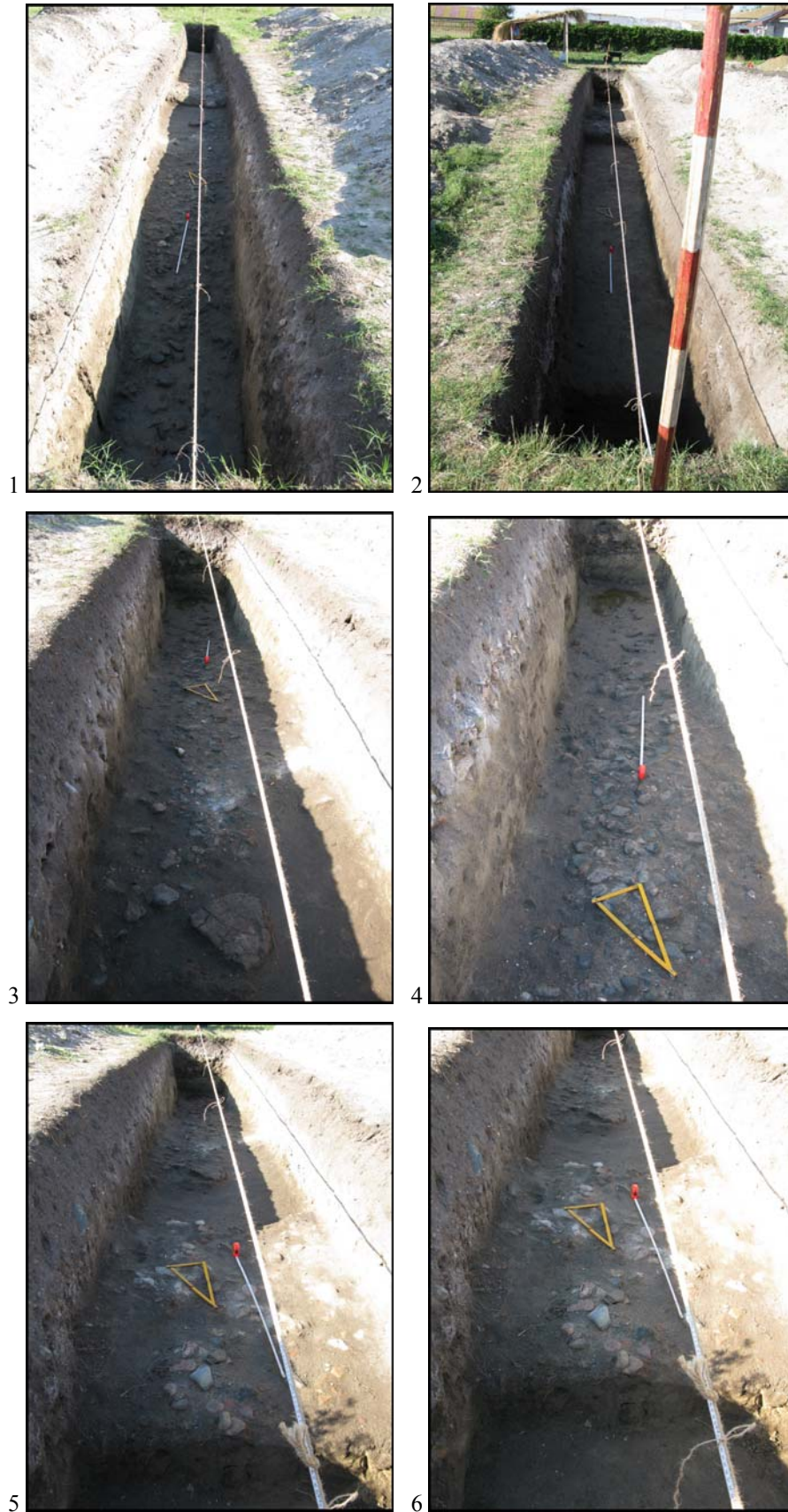
Pl. 13. 1, 2. S11 imagine de ansamblu dinspre sud și nord; 3, 4. S11 detaliu platformă piatră dinspre nord; 5, 6. S11 detaliu platformă piatră.



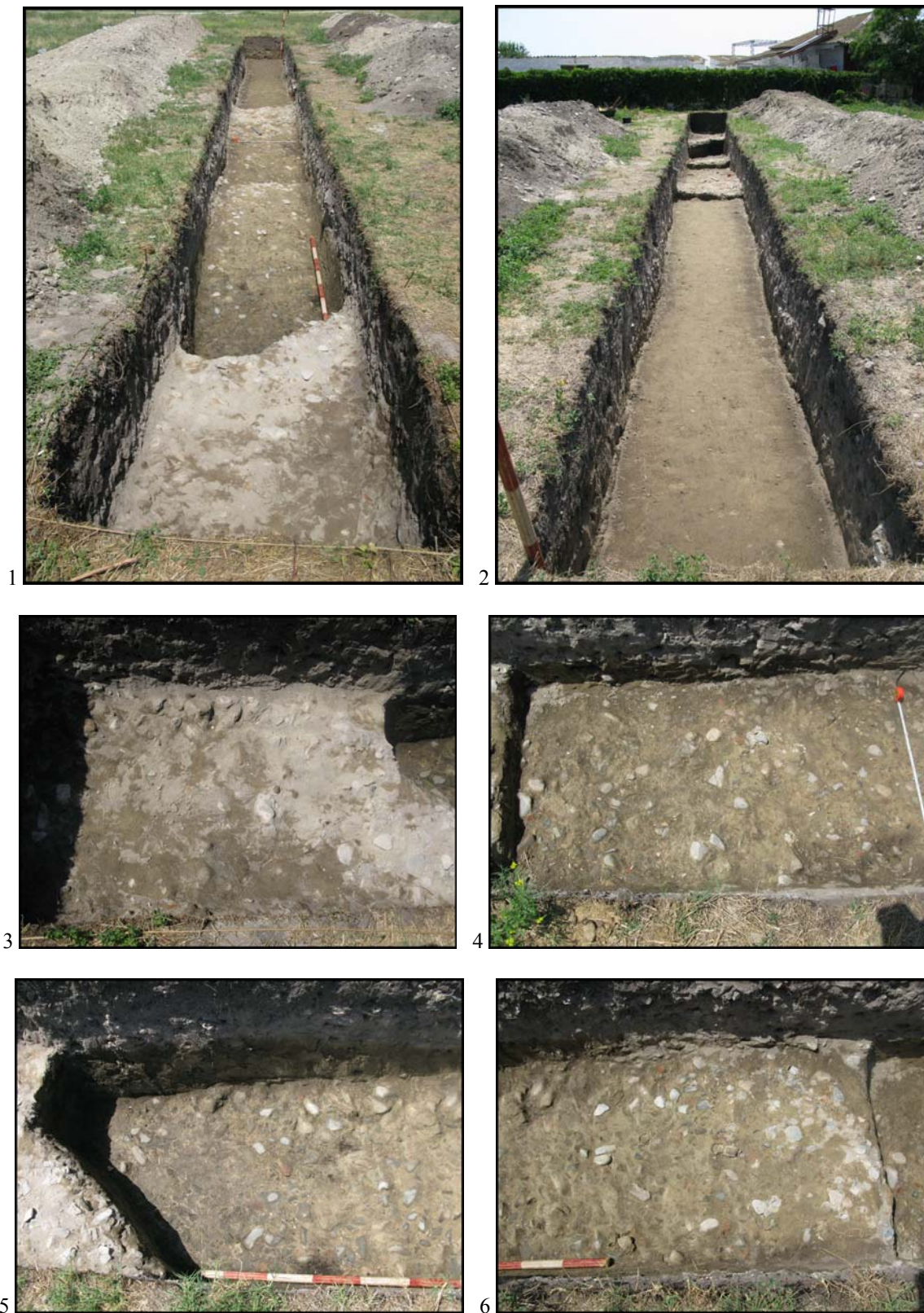
Pl. 14. 1, 2. S12 imagine de ansamblu dinspre nord și sud; 3. S12 detaliu platforma 2 dinspre sud; 4. S12 detaliu platforma 1 dinspre sud; 5. S12 detaliu platforma 1 dinspre nord; 6. S12 detaliu platforma 2 dinspre nord.



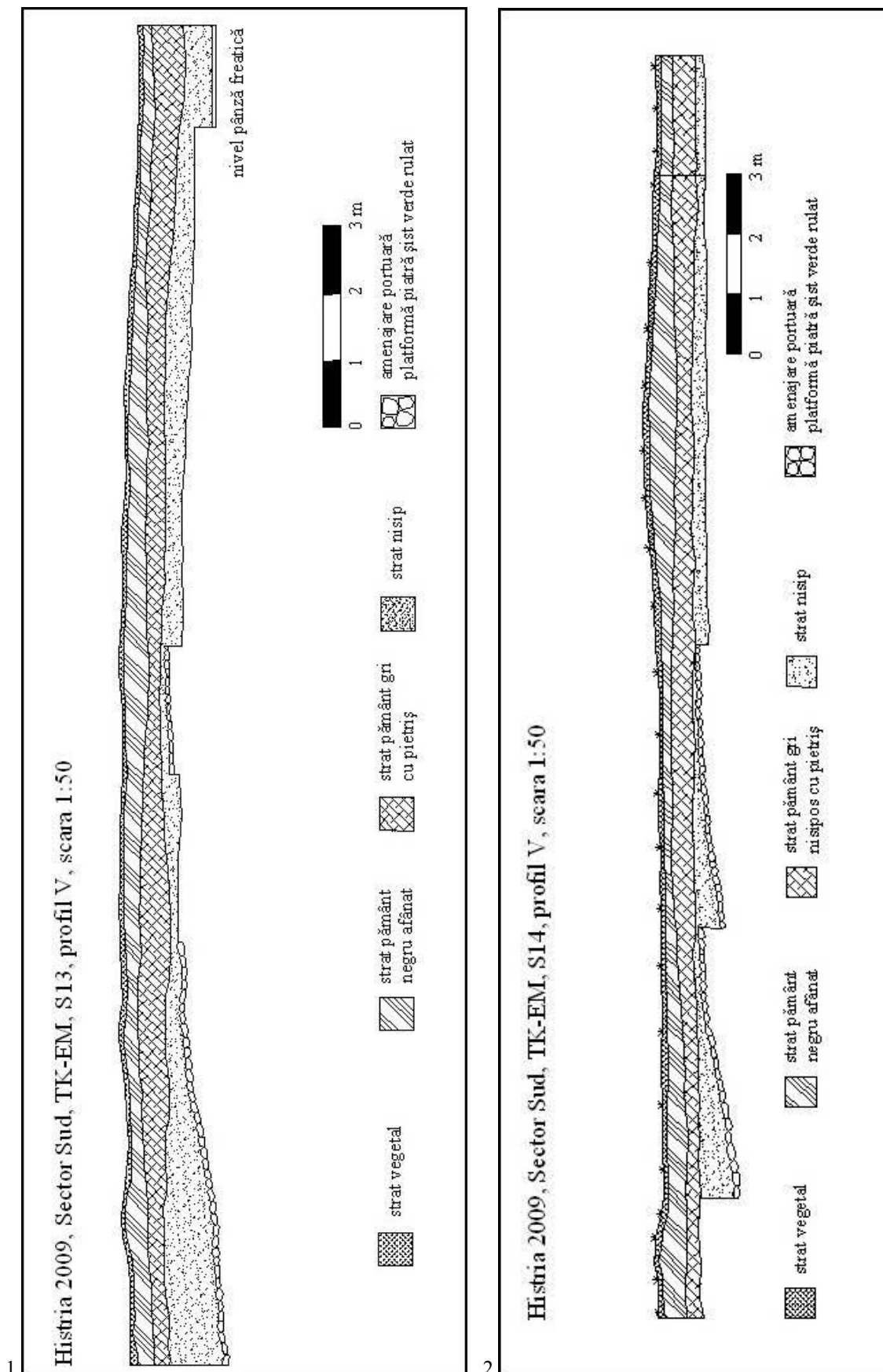
Pl. 15. 1. S11 profil vest; 2. S12 profil vest.



Pl. 16. 1, 2. S13 imagine de ansamblu dinspre sud și nord; 3, 4. S13 detaliu platforma 2; 5, 6. S13 detaliu rest platforma 1.



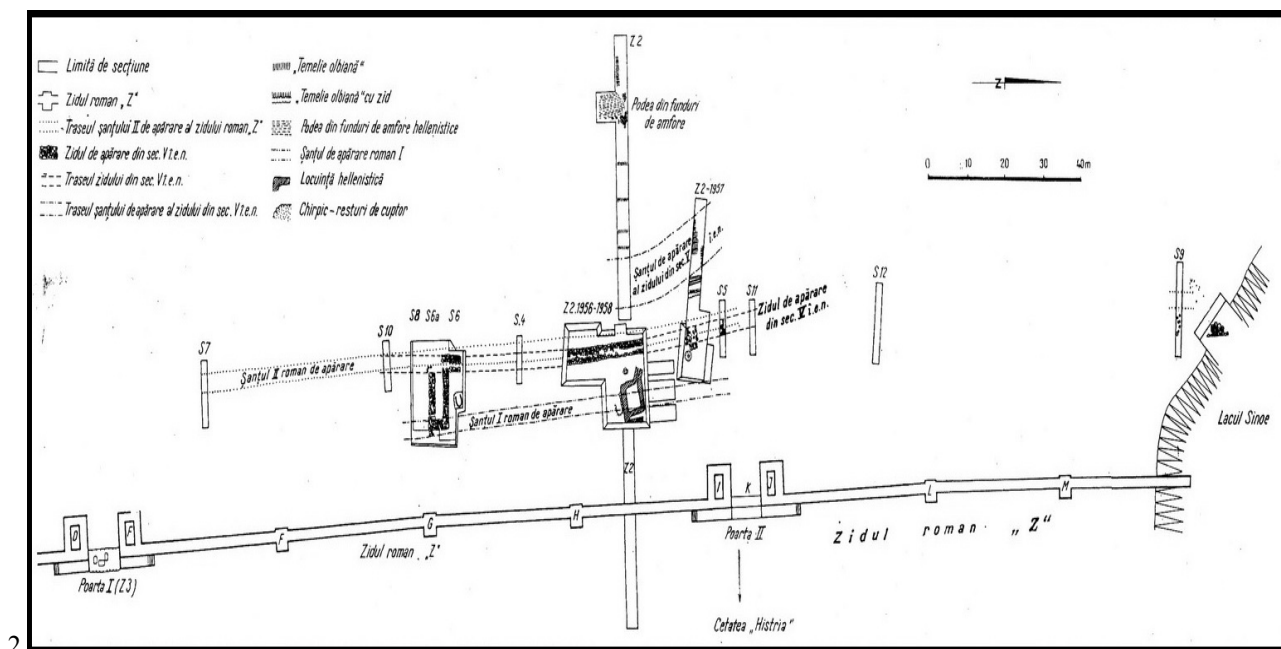
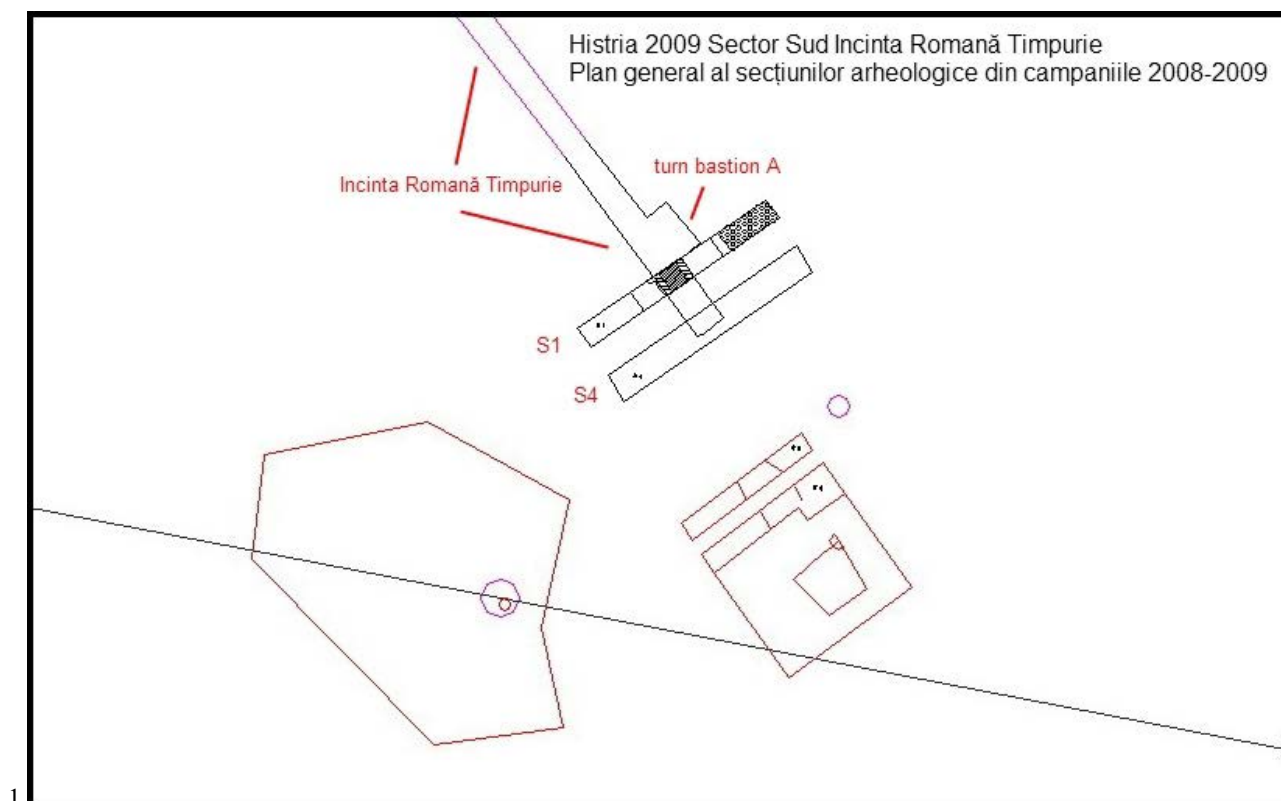
Pl. 17. 1, 2. S14 imagine de ansamblu dinspre sud și nord; 3. S14 detaliu platforma 1;
4, 5. S14 detaliu platforma 2; 6. S14 detaliu posibil început platforma 3.



Pl. 18. 1. S13 profil vest; 2. S14 profil vest.

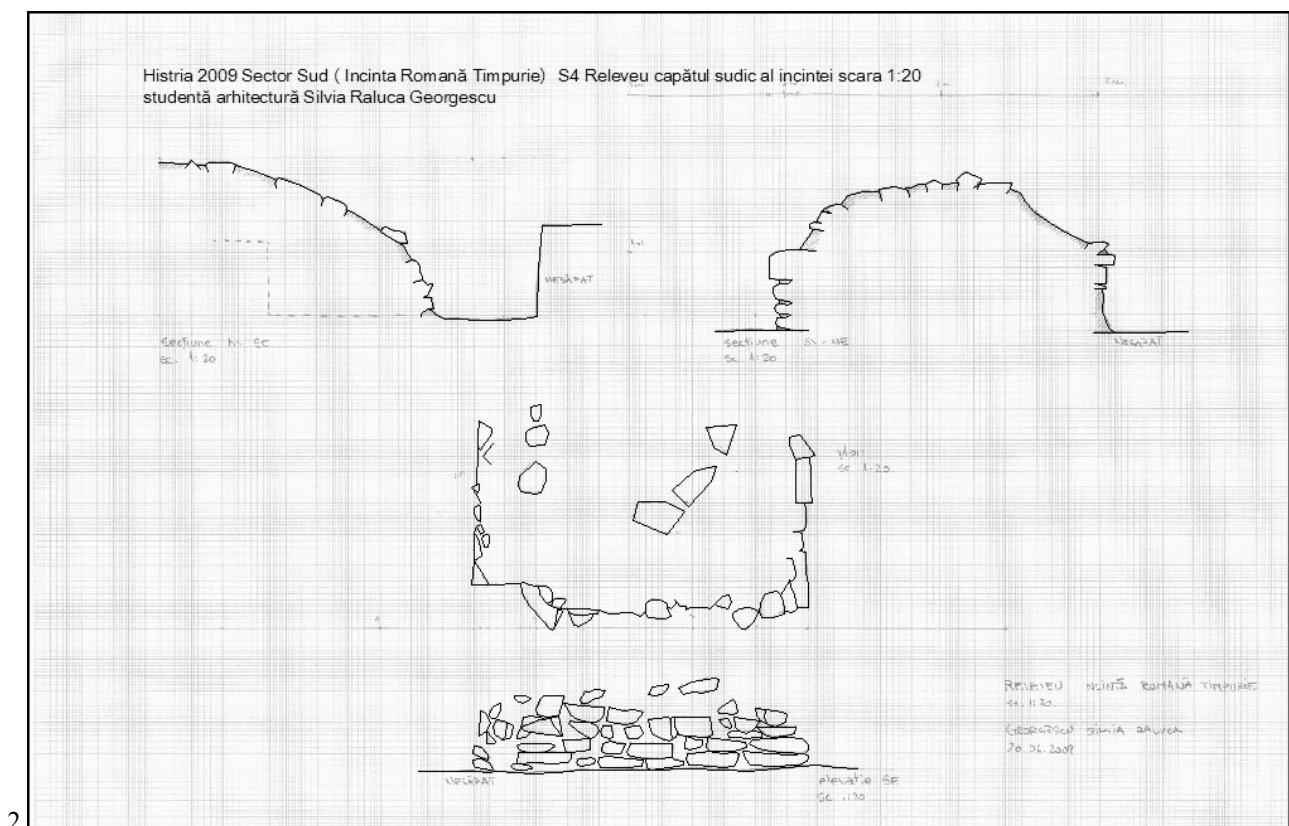
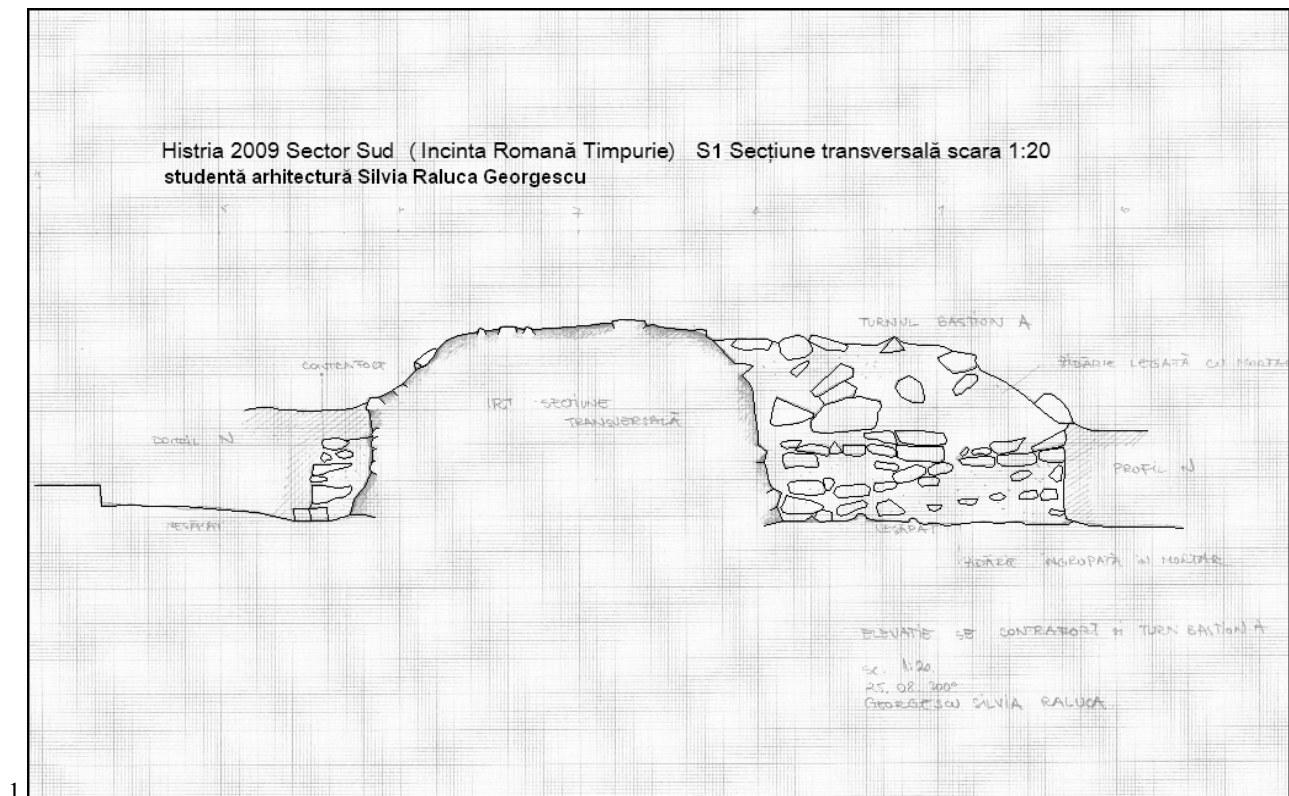


Pl. 19. 1. Histria. Sector Sud. Incinta Romană Timpurie (Google Earth); 2. Fotografie aeriană înedită Lambrino din anii 1931–1935. Detaliu (Mircea V. Angelescu).





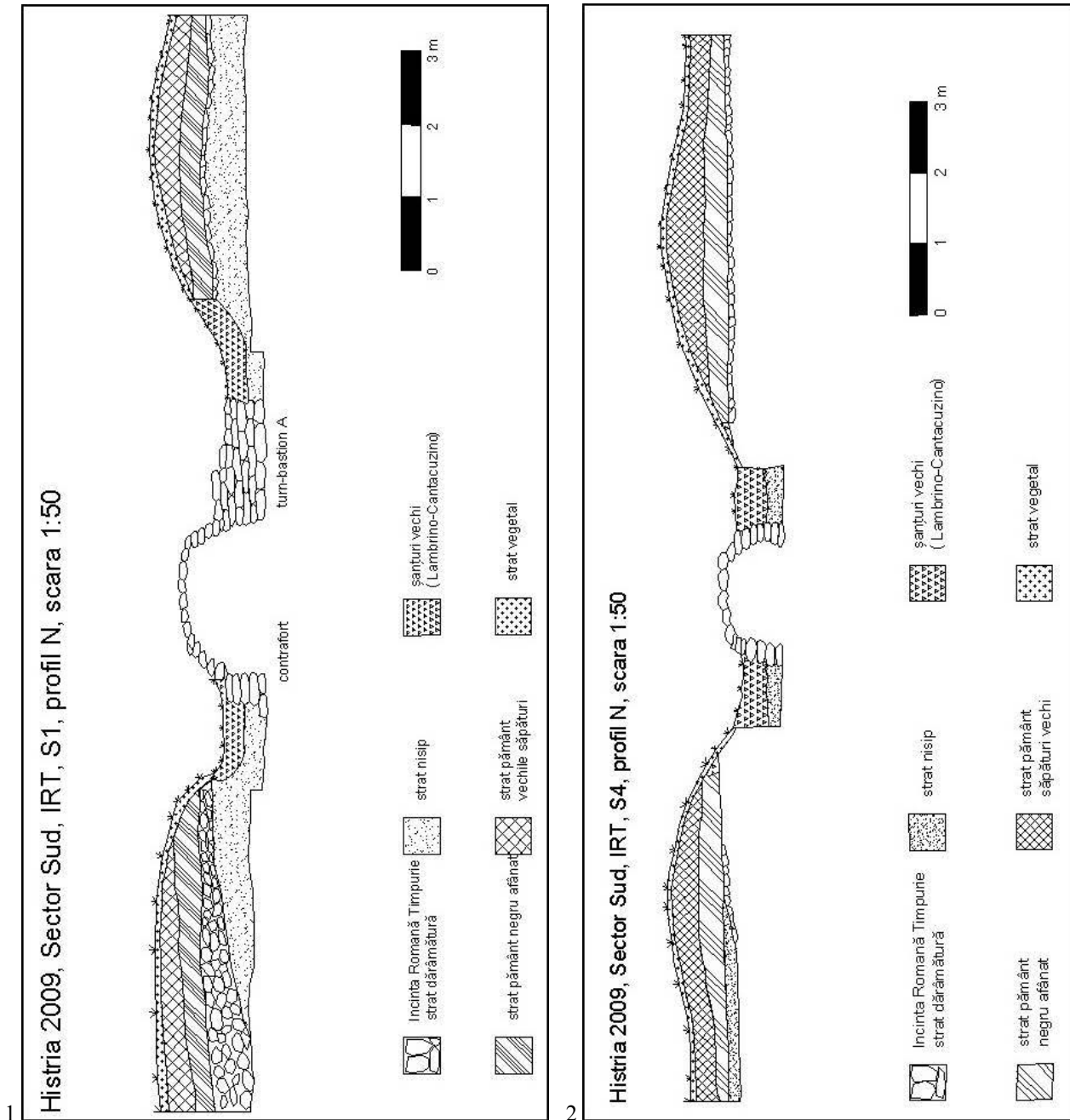
Pl. 21.1, 2. S1 imagine de ansamblu dinspre est și vest; 3. S1 detaliu pinten-contrafort;
4. S1 detaliu zid sudic al turnului-bastion A; 5, 6. S4 imagine de ansamblu dinspre est și vest.



Pl. 22. 1. S1 secțiune transversal; 2. S4 relevu architectural capătul sudic al Incintei Romane Timpurii.



Pl. 23. 1. Imagine de ansamblu a capătului sudic al Incintei Romane Timpurii 2-5.
 Detaliu capătul sudic al Incintei Romane Timpurii.



Pl. 24. 1. S1 profil nord; 2. S4 profil nord.

